

“הם משלנו” – סיקור תקשורת דינמי של אונס קבוצתי: מקרה איה נאפה

אלה בן עטר, אודליה דיין גבאי וגבריאלה יונס-אהרונ

מבוא

בקיץ 2019 התחוללה סערה תקשורתית בעקבות פרסום חשד לאונס קבוצתי של תיירת בריטית בידי נערים ישראלים ששהו בנופש בעיר איה נאפה שבקפריסין. במשך שבועיים, מפרסום הפרשה ועד לשובם של הנערים לארץ, ליוותה התקשורת הישראלית את האירוע. ערבות הדדית, סולידריות ולכידות חברתית הם ערכים מרכזיים בחברה הישראלית. ישראלי המטייל בעולם ונקלע לסכנה יודע שהמדינה תיחלץ לעזרתו, אם וכאשר יזדקק לכך. התקשורת הישראלית מחזקת תחושה זו באמצעות סיקור אוהד של הצלת ישראלים שנקלעים לצרות שונות ברחבי העולם, כמו אסונות טבע, מגיפות או הסתבכות עם השלטונות במדינה זרה. ואומנם התקשורת הישראלית הייתה שחקן מרכזי בסיקור החשד לאונס קבוצתי באיה נאפה. כתבים מערוצי תקשורת שנשלחו לקפריסין לדווח מהשטח הציגו את האירוע מנקודות מבט שונות: דמויות מרכזיות, פרשנות בעלות אופי שונה ושימוש במגוון רחב של ביטויים בשפה הוויזואלית. הפרשה זכתה לכולטות גבוהה בכל כלי התקשורת בהיקף הסיקור, תדירותו והיחס לסיפור ברשתות החברתיות. התבוננות בסיקור התקשורת מעלה שאלות רבות: האומנם השמירה על הסולידריות והערבות ההדדית שאותן הציגה התקשורת עומדת במבחן מול ערכים אחרים כמו יושרה, טוהר מידות ושמירה על החוק? האם התקשורת אמורה להתלכד סביב הנערים “שלנו” מול התיירת “הזרה” גם במקרה של עבירה חמורה לכאורה של אונס קבוצתי? כיצד אפשר להבין את העמדות השונות שהציגה התקשורת, ובכללן כאלה שלא תאמו את העדויות הקשות שצולמו בזירת האירוע? מה היה תפקידה בהובלת הפרשה והאם היא שירתה במודע אינטרסים וגופים שפעלו מאחורי הקלעים?

במחקר המוצג כאן נבחנות שאלות אלה באמצעות ניתוח כתבות ששודרו במהדורת החדשות המרכזית בשעה 20:00 בערב בשני ערוצי טלוויזיה מרכזיים בישראל (הערוץ הציבורי כאן 11, והערוץ המסחרי חדשות 12) בתקופה שבין חשיפת הפרשה ועד חזרתם של הנערים לארץ (17.7.2019–30.7.2019). הניתוח נעשה באמצעות מודל מקורי שפותח במחקר זה ומציג את הסיקור התקשורת סביב הגרעין המוסרי (M.S.M), ראו להלן) המתבסס בחלקו על המודל הרב-מוקדי לפרשנות טקסט במדיה שפיתח מוטי נייגר (2008).

סקירת ספרות

תופעת האלימות המינית נגד נשים אינה פוסחת על שום אזור גיאוגרפי בעולם. נשים כקבוצה מגדרית, ללא הבדל דת, גזע וגיל, עדיין נמצאות בסיכון ליפול קורבן לאלימות מינית במשך חייהן (McMillan, 2013; Sacks, Ackerman & Shlosberg, 2018). לפי נתוני ארגון הבריאות העולמי (World Health Organization, 2013), כ-35 אחוז מהנשים בעולם עוברות פגיעה מינית במהלך חייהן. מחקרים מצביעים על כך שבין עשרים ל-25 אחוז מהנשים עוברות אונס או ניסיון אונס במהלך חייהן (מור, 2009; Black et al., 2011). ההערכה היא שכעשרה עד שלושים אחוז ממקרי האונס בארצות הברית הם מקרים של אונס קבוצתי (Franklin, 2004; Porter & Laurence, 2006). אנשי מקצוע מסכימים שאחת מהפגיעות המיניות החמורות ביותר הוא האונס הקבוצתי. אונס קבוצתי הוא אונס שנעשה בידי שני גברים או יותר או בנוכחות אחרים (Porter & Laurence, 2015; Sela-Shayovitz, 2006).

האלימות המינית כוללת סוגים שונים של עבירות, החל בהטרדות מיניות ומעשים מגונים וכלה באונס יחיד או קבוצתי. סוזן בראונמילר הייתה הראשונה שהצביעה על כך שלאונס יש היסטוריה והוא משמש כ“נשק”. גם אם בפועל לא כל הנשים נפגעו או ייפגעו ממנו, הפחד ליפול קורבן למעשה אונס משתק נשים וממשמע אותן (Brownmiller, 1975). לאורך ההיסטוריה קבוצות גברים ביצעו אונס בקבוצות נשים במלחמות. השימוש באונס יחידני וקבוצתי נעשה לשם דיכוי ושליטה על תרבויות, גזעים ומדינות (Baaz & Stern, 2009; Pain, 2015).

אף שהאלימות המינית נגד נשים היא סוגייה חברתית, ולמרות העלייה בסיקורה לאורך השנים (קורן, 2019), פשעי האלימות האלה מדווחים בתקשורת מעט יחסית לשכיחותם במציאות. מקרי האונס והאלימות המינית שזוכים לכוללות בשיח התקשורתי נחשבים “יוצאי דופן”, מה שהופך אותם לראויים לדיווח תקשורתי (Benedict, 1992; Cuklanz, 2015; Franiuk, Seefelt & Vandello, 2008; Hinds & Fileborn, 2019; Pennington & Birthisel, 2016; Sela-Shayovitz, 2015). אפשר לקשור זאת לעובדה שנשים שחוות אונס נוטות לא לסמוך על המערכות שיעשו עימן צדק (משטרה ובתי משפט) ואף מאשימות את עצמן בפגיעה בהן (McMillan, 2013).

המחקר הפמיניסטי הביא לקדמת הבמה את חשיבות הסיקור התקשורתי של פגיעות מיניות ושל אלימות כלפי נשים מתוך הבנה שלתקשורת יש כוח לשעתק, לאתגר ולהבנות את השיח הציבורי ואף להוביל לשינוי מוסדי. עבירות המין מתוארות בתקשורת בדרך שמטילה ספק באמינות הנפגעת ואינן מצדיקות את האשמת הפוגע. נמצאו דפוסי סיקור חוזרים של הנשים כאשמות באלימות שהופעלה נגדן (דיין-גבאי, 2020; Simons & Morgan, 2018; Sacks, Ackerman & Shlosberg, 2018). מחקרים מראים שגם כאשר עבירות המין מתוארות כחמורות, היחס התקשורתי אליהן הוא אמביוולנטי ולעיתים קרובות סלחני עם נטייה להאשים את הנפגעות בנסיבות שהביאו לפגיעה ולהסיר את

האחריות מהפוגע (אלון-תירוש וברגר, 2019; דיין-גבאי, 2020; Franiuk, Seefelt & Vandello, 2008; Hinds & Fileborn, 2019). מחקר מקיף השווה בין הסיקור התקשורת של אונס יחיד לאונס קבוצתי במשך עשור בשנים 2000-2010 (Sela-Shayovitz, 2015), ונמצא בו כי באונס יחיד הנפגעת מתוארת כ"ילדה טובה" ואילו כאשר מדובר באונס קבוצתי הנאנסת מוצגת כ"אחרת" ומודגשת האשמת הקורבן. הרטוריקה התקשורתית מאשימה את הנפגעת, מטילה עליה את האחריות לשליטה בדחפיו המיניים של הגבר ובכך פוגעת בתפיסה שאונס קבוצתי הוא פשע אלים. המסגור הדו-משמעי שנמצא בסיקור מקרי אונס קבוצתי מציג מרכיבים של פיתוי מצד הנאנסת בעוד התוקפים ממוסגרים כ"ילדים" שאינם אחראים למעשיהם אם בשל גילם או בשל שימוש באלכוהול. אם הנערים הפוגעים מגיעים משכבות סוציו-אקונומיות נמוכות, הדגש מושם על מוצאם האתני והם מתוארים כבעייתיים (Sela-Shayovitz, 2015). למעט תחקור של התקשורת שנועד לספק תיאורים אינטימיים פולשניים מושתק בדרך כלל קולם של הקורבנות. כיצד מתייחסת התקשורת לפוגעים כאשר הם חלק מקבוצה המאופיינת בסולידריות ולכידות חברתית לאומית? סולידריות חברתית היא הזדהות של אדם או קבוצה עם אדם אחר בקהילה, המבוססת על אמפטיה או על שותפות רעיונית או ערכית, מחויבות וולונטרית לזולת שבאה לידי ביטוי רגשי או התנהגותי ובכלל זה במצבי מצוקה. תחושת סולידריות כמעשה חברתי מופנית אל חברי הקבוצה ומבטאת אחריות לשלומם כחלק מהדאגה לשלמות החברה (Mayeseless & Salomon, 2003; Ben-Asher, Wagner & Orr, 2006; 2006; Shulman, Blatt & Walsh, 2006). המחקר נערך על מערכת יחסים בין התקשורת לחשודים באונס קבוצתי. ההנחה היא שהיחס התקשורתי כלפי נערים אלה מקורו בציווי הערכי של הסולידריות הקיימת בחברה הישראלית (Mayeseless & Salomon, 2003).

התבוננות מעמיקה בטקסטים בתקשורת העוסקים במקרה מורכב כמו עבירות מין קבוצתיות, מחייבת שימוש בכמה "עדשות" בו זמנית: הגורמים המכוננים את הטקסט התקשורתי (focal-multi) וניתוח היחסים ביניהן (focal-inter). מוטי נייגר (2008) מונה שישה מוקדים לניתוח טקסט במדיה: ההקשר למקום ולתרבות שבו מתרחשת התופעה החברתית, תוכן המסר, ניתוח הקודים התרבותיים (שפה מילולית, צילומים, אילוסטרציה ועריכה), הגוף שיצר את הטקסט והאג'נדה המקצועית שלו. כלי התקשורת שבו מועבר המסר משפיע גם הוא על פרשנות המסר. זו תלויה פעמים רבות גם בנמענים המפרשים את המסרים בהתאם להבנתם ולהשקפת עולמם. המודל של נייגר הוא מודל סטטי, כלומר הוא מעניק פרשנות לטקסט ברגע מסוים ואינו עוקב אחרי התפתחות הסיקור התקשורתי של אירוע לאורך תקופה בידי עיתונאים וכלי תקשורת שונים. במחקר הנוכחי אנחנו מבקשות להציע מודל דינמי המאפשר התבוננות מורכבת על הסיקור התקשורתי: The Dynamic Media coverage Spectrum around the Moral nucleus (או בקיצור מודל M.S.M), מודל זה פותח על בסיס המודל של נייגר (2008), אך שונה ממנו משום שאינו

סטטי. החידוש במודל שאנחנו מציעות הוא תיאור הסיקור התקשורתי כמבנה דינמי סביב הגרעין המוסרי-חברתי העומד במוקד האירוע המסוקר. מודל ה-M.S.M. מציג שלושה מסלולי תנועה שבהם נעה התקשורת סביב ”גרעין” מרכזי קבוע של הסכמה חברתית בלתי מעורערת המעוגנת בדרך כלל גם בחוק. המודל לקוח מתחום הפיזיקה ומתבסס על צורת האטום שבמרכזו קיים גרעין וסביבו אליפסות. בכל אחת מהאליפסות מתקיימת תנועה של ה”אלקטרון” בין הקטבים שלהן. ה”אלקטרון” הוא המיקום הנוכחי של דרך המסגור של האירוע באותה כתבה.

מקרה הבוחן התרחש באי איה נאפה בקפריסין ובמרכזו היו קבוצת נערים ישראלית ותיירת בריטית. הפרשה החלה בליל 17 ביולי 2019, כאשר צעירה בריטית הגיעה למשטרת קפריסין והתלוננה שקבוצת נערים ישראלים החזיקו בה בכוח ואנסו אותה. משטרת קפריסין באיה נאפה עצרה 12 נערים ישראלים בני 16-17 בחשד לאונס קבוצתי. מעבר לתקופת המחקר, שכללה את השבועיים הראשונים וסיקור אינטנסיבי בכלי התקשורת הישראליים, הפרשה המשיכה להסעיר את הציבור בארץ,¹ בבריטניה ובעולם כולו,² בעיקר נוכח עדויות מאוחרות שחשפו לחצים שהופעלו על המתלוננת לשנות את גרסתה והעברת הדיון בפרשה לבית דין גבוה.

המחקר בחן כיצד הסיקור התקשורתי של הפרשה נע בכל אחד מהמסלולים המקיפים את הגרעין המוסרי, את הטאבו החברתי על אונס קבוצתי המעוגן גם בחוק, ואת התמונה הכוללת המתקבלת באמצעות המודל M.S.M.

מתודולוגיה

המחקר הוא איכותני פנומנולוגי (Denzin & Lincoln, 2008). ניתוח הטקסט נעשה באמצעות טכניקה של ניתוח תמטי (Corbin & Strauss, 1990). נדגמו כשלושים כתבות שהתפרסמו בשבועיים מפרסום הפרשה ועד שחרור הנערים לישראל ומעצר הצעירה הבריטית בשני ערוצי הטלוויזיה המרכזיים בישראל: ערוץ 11 שהוא ציבורי ממלכתי וערוץ 12 שהוא מסחרי בבעלות פרטית. הכתבות נדגמו מהמהדורה הראשית של שני הערוצים, בשעה 20:00 בערב. בכתבות עצמן השתתפו כתבים שונים מתחומי סיקור שונים: פלילי, בריאות ותיירות, ונוסף על כל כתבה הובא פתיח של מגיש החדשות באולפן. כל הכתבות שהן קורפוס המחקר נדגמו מאתרי האינטרנט הרשמיים של שני ערוצי הטלוויזיה.

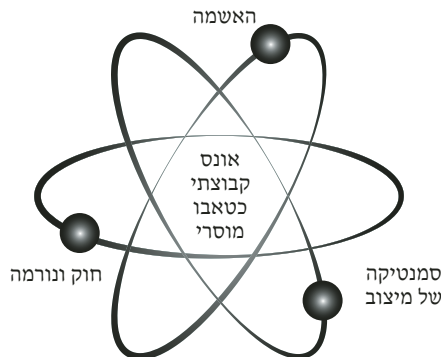
מעל 26 אחוז מהכתבות ששודרו היו אייטם פותח של המהדורה (שמונה כתבות מתוך שלושים סך הכול), וכ-57 אחוז מהכתבות שובצו באחת משלושת האיטמים הראשונים במהדורה (17 כתבות). מלבד המיקום ב”ליין אפ” במהדורה נראה שהנושא קיבל בולטות באורך הכתבות. במשך כל תקופת סיקור הפרשה נע אורכן בין שתי דקות לתשע דקות. רוב הכתבות היו באורך של בין 2.5 לחמש דקות (18 כתבות מתוך 30). 12 כתבות נמשכו מעל חמש דקות.

הממצאים נבחנו בפריזמת מודל M.S.M. תחילה זוהו שלוש תמות מרכזיות במודל שמציינות את המסלולים הדינמיים סביב הגרעין הקבוע; לאחר מכן נותחו הכתבות בהתייחס לתוכן, להקשר התרבותי ולשימוש הסמנטי בשפה ובטקסט ויזואלי. הניתוח נעשה בידי כל אחת מהחוקרות בנפרד, ולאחר מכן נערכה השוואה כדי לבדוק את המהימנות בין ממצאי החוקרות. במקרה של אי הסכמה הובא המקרה לדיון בין החוקרות והתקבלה הכרעה סופית בסיוע מומחית בתחום הניתוח האיכותני.

שאלת המחקר הייתה כיצד מסקרת התקשורת לאורך זמן אירוע שמסעיר את הציבור בישראל בעוד היא נותנת מסגור דינמי בכל התקופה שבה הנושא נמצא על סדר היום הציבורי והתקשורתי. כמו כן נבחנה השאלה כיצד תורם מודל ה-M.S.M. לראיית התמונה הכוללת של הסיקור התקשורתי לאירוע, מעבר לניתוח נקודתי של כל כתבה בנפרד.

ממצאים

ניתוח התוכן האיכותני של כל הכתבות בתקופת המחקר הנוכחי העלה שלוש תמות מרכזיות בסיקור. כל אחת מהתמות האלה היא מסלול תנועה מובחן במודל M.S.M. אפשר להבחין בשלושה מסלולי תנועה מרכזיים שבהם עסקה התקשורת: אשמה, נורמה וחוק, וסמנטיקה של מיצוב. בכל אחד מהמסלולים האלה נבחנה התנועה של הסיקור העיתונאי לאורך זמן בין הקטבים השונים של האהדה ובין הביקורתיות על האירוע, תוך כדי התייחסות לתוכן הכתבה וההקשר תרבותי, שימוש סמנטי בשפה ובטקסט ויזואלי. מסלול האשמה האליפטי נע בין סיקור שמפנה אצבע מאשימה לחבורת הנערים ובין הקוטב השני, שמפנה אצבע מאשימה לתיירת הבריטית. מסלול החוק והנורמה נע בין נורמות התנהגות אוניברסליות המבוססות על חוקים וערכים מקובלים בחברה מתקדמת ובין נורמות "חופשיות", "פורצות גבולות", המיוחסות לבני נוער. מסלול הסמנטיקה של המיצוב נע בין מיצובם של הנערים כחלק מקבוצת רוב ובין מיצובם כקבוצת שוליים. סיקורה של התיירת הבריטית נע בין מיצובה כקורבן לשותפה מרצון לאירוע. אפשר לראות את המבנה הכולל של הניתוח בתרשים הבא:

מודל ה-M.S.M. מתבסס על צורת האטום, שבמרכזו גרעין וסביבו אליפטות שנמצאות בתנועה מתמדת

ניתוח הממצאים הראה כי יחסה של התקשורת לכל אחת מהתמות הוא דינמי ומשתנה ונע כ"אלקטרון" על פני מסלול אליפסי בין שני קטבים שמשמשים כמסגור שונה לאירוע. שלוש תמות אלה נעות כל אחת במסלול אליפסי נפרד סביב גרעין משותף של טאבו מוסרי על אונס קבוצתי. להלן יוצגו התמות השונות בהתייחס לתנועה הקוטבית בסיקור התקשורתי והמסגור של הפרשה.

מסלול האשמה

מסלול האשמה מציג לציבור הצופים מספר רב של אשמים אפשריים: הנערים הישראלים, הצעירה הבריטית, ההורים שנכשלו בחינוך, תרבות הנוער ואפילו תקשורת ההמונים. המעברים בין מושאי האשמה אינם חדים וברורים ולעיתים נמצא גם שהתקשורת מציעה אשמים מספר בו זמנית. התבוננות בסיקור התקשורתי לאורך זמן מצביעה על כך שהיא מתקשה להציע תבנית אחידה, דיכוטומית ועקיבה בשאלת האשמה. היא מתקשה לקבוע עמדה לגבי המעשה כתקיפה מינית או כיחסי מין בהסכמה. נראה שהתשובה לשאלה "מי אשם" נעה בין שני קטבים: לעיתים התקשורת מפנה אצבע מאשימה אל חבורת הנערים ולעיתים אל הנערה הבריטית. האם היו אלה הנערים הישראלים שתקפו את התיירת או שמא הנערה הבריטית שיתפה פעולה ואולי אף הזמינה מפגש מיני מרובה משתתפים? התשובה על שאלה זו משתנה מסיקור לסיקור ותלויה בכתב, בעדויות שהוא מציג ובמראיינים שנבחרים להגיב על האירוע. התשובות השונות המוצגות לא פעם כעמדות נחרצות, מקשות על צרכני התקשורת לתת לפרשה תבנית אחידה וברורה, ובכך פותחות לקהל מרחב של פענוח והשערות מגוונות לתשובות אפשריות על שאלה זו. נראה אפוא שגבולות המרחב והפרשנות תלויים במידה רבה במיקום "אלקטרון" – הפוקוס התקשורתי – ב"מסלול האשמה".

בחינת הקודים של השפה המילולית שימשה כפריזמה מרכזית שדרכה נבחן הסיקור התקשורתי. השפה שנבחרת לתאר את "פרשת האונס הקבוצתי" מקבלת ביטוי בכותרות, בניסוחי הכתבים האמונים על סיקור האירוע ובדברי המגישים והמגישות של מהדורות החדשות. לשפה זו יש חשיבות רבה ביכולתה להצביע על התבנית הפרשנית שהסיקור מציג בכל הנוגע לאלמות מינית נגד נשים.

עם חשיפת הפרשה לראשונה תיארו הכותרות הראשיות שנבחרו את האירוע בתמציתיות תוך כדי האשמת הנערים, ובערוץ הציבורי לוותה הכתבה בכותרת: "12 נערים חשודים שאנסו תיירת בת 19"³. כבר בכותרת שנבחרה מתוארים האשמים כקבוצה הומוגנית תחת התיאור "נערים". הנתקפת מתוארת כ"תיירת בת 19", כלומר היא זרה, אף שגם הנערים הישראלים היו תיירים בקפריסין. ציון גילה, "19", מוצג מול תיאור החשודים כ"נערים" ללא גיל מדויק. מהנגדה זו נרמז כי גילה כמבוגרת יותר מהנערים מטיל עליה אחריות למה שאירע. בערוץ המסחרי הציגה מגישת החדשות את הפרשה תוך שימוש בשפה מילולית המייחסת לחשודים אשמה כבדה: "שניים עשר צעירים ישראלים, בני

17 ו-18, עצורים מהבוקר באיי נאפה שבקפריסין בחשד חמור לאונס קבוצתי.⁴ תיאור העבירה כאונס קבוצתי חמור, ממקם את "אלקטרון האשמה" בסמוך לקבוצת הישראלים. מייד לאחר מכן מנסה הכתבת לאזן את האשמה בכך שהיא מביאה את גרסת החשודים כהכחשה מוחלטת לאשמה שמופנית כלפיהם. קוד השפה מתייחס לדמויות בפרשה ונע בין התייחסות לבני הנוער כקורבנות לתוקפים; כך גם בהתייחסות לתיירת כאשמה או כנתקפת. הסיקור התקשורתי משתמש בתיאור הנערים כפסיכיים: "לקחו אותם", "עצרו אותם", "הוציאו אותם מהמיטה", כדי להפריך את האשמה, ונשען על טענתם של חלק מהחשודים שהכירו את הצעירה לפני האירוע והיו איתה בקשרים חבריים.

בקודים הלשוניים אפשר למצוא חוסר עקיבות במסר ובתבנית הפרשנית. כתבת הערוץ הציבורי מתארת את החשודים כ"ישראלים", "בנים". אין כוונתה להקשר המגדרי אלא במובן המשפחתי, כאילו היו הבנים של כולנו שנקלעו לסיטואציה שבה הפרטים עדיין לא ברורים. כאשר היא מציגה את אימו של אחד הצעירים, גבה מופנה למצלמה, קולה לא מעוות אך רועד מפחד ובכי. האם מעידה על אופיו הטוב של בנה ושוללת את האפשרות שההאשמות נכונות: "קיבלתי טלפון מהבן שלי: אמא העירו אותי והוציאו אותי מהמיטה בחמש בבוקר, ופתאום עצרו אותי, לא היה לי מושג על מה מדובר [...] בוכה לי בטלפון, הילד שלי בחיים לא יעשה דבר כזה, הוא לא מסוגל לפגוע באף אחד".⁵ יתרה מזאת, הכתבת קושרת בין גיל הנערים לעובדה שהחשודים עומדים להתגייס בתקופה הקרובה לצה"ל. תוספת זו ממסגרת את קבוצת הנערים כצעירים שעומדים לתרום בעתיד הקרוב למדינה, כחלק מהקולקטיב הישראלי. קודים של השפה המילולית העולים בדברים אלה ממחישים כיצד "אלקטרון האשמה" מתרחק מהחשודים.

לצד השפה המילולית קיימים גם קודים ויזואליים שבהם מועברים מסרים בקשר שבין טקסט לתמונה. הכתבת לענייני אלימות מינית בערוץ הציבורי מדווחת על האירוע כאשר הוויזואל המוצג הוא של צעירות בעלות חזות בריטית (בלונדיניות), גוון עור בהיר ועיניים כחולות) רוקדות במועדון ומשרכות את לשונן אל מול המצלמה. קישור חשדות לעבירת האונס בליווי תמונות של צעירות מבלות במסיבה, רוקדות ומפגינות מיניות, הוא חיבור שהפרשנות המרומזת בו גובלת בהאשמת הקורבן. צימוד ויזואל זה מציג את הנערות כקלות דעת, משוחררות מינית, פתייניות ובכך נע "אלקטרון האשמה" אל הצעירה. אף על פי שהנתונים מעידים כי רוב התקיפות המיניות נעשות בידי גברים עם היכרות מוקדמת עם הנשים הנתקפות (נבו, 2003; McMillan, 2013), השימוש ברמיזות ויזואליות על הצעירה הבריטית כנוטה לשתות אלכוהול ואף כיוצאת למרחב הציבורי בשעות החשכה מעיד עליה שהיא "מתגרה ופתיינית", ומצביע על אחריותה לאירוע התקיפה (להב, 2008; Cuklanz, 2000, 2015; Franiuk, Seefelt & Vandello, 2008). הכתבת מהערוץ המסחרי דיווחה מקפריסין על רקע תחנת המשטרה וגדר תיל מאחורי גבה.⁶ הדימוי הזה קושר את האירוע לעבירה חמורה. לכך נוסף קוד השפה המילולית של הכתבת אשר מעניק פרשנות מקלה לעבירה בתארה תלונה על אונס קבוצתי כ"מעשים

מגונים" ובמתן דגש על הכחשת הנערים והעובדה שהייתה היכרות מוקדמת, עד כדי רמיזה להאשמת הקורבן. כך נע "אלקטרון האשמה" מקבוצת החשודים לצעירה עצמה. אנו רואים שהקודים המילוליים שנבחרו לתאר את העדויות החדשות המחזקות את הכחשת החשודים זוכים להדגשה בהגדרתם כ"אחלה חבר'ה", ובטענה "שהצעירה רקמה קשר אינטימי עם שניים מהנערים"⁷. כך מקבלת חפותם של החשודים משנה תוקף וניתן דגש רב לעובדה שישנה היכרות קודמת אשר מוצגת כרלוונטית בין הצעירה לחשודים באונס. העובדה שהיכרות קודמת וקיום יחסי מין בהסכמה קודם למקרה האונס לכאורה ממוסגרים בשיח התקשורתי כמחזקת את הכחשת החשודים בדבר קיום אונס, היא בבחינת האשמת הקורבן ומקור לחיזוק מיתוסים קיימים על מהו "אונס אמיתי" (להב, 2006). בחדשות הערוץ המסחרי הוצגו למוחרת חשיפת המקרה בתקשורת הנערים כאשמים באופן ברור יותר מאשר יום קודם, והדגש היה על כך שמדובר ב"חשד חמור", "מקרה חריג", "חסר תקדים"⁸. "אלקטרון האשמה" נמצא בקרבתם של הנערים החשודים, כלומר הסיקור התקשורתי גויס למטרה זו ובא לידי ביטוי בהעצמת ההתרחשויות.

העיתונאים ניסו לשחזר את הפרשה בעזרת שימוש חוזר של צילומי תקריב של אמצעי מניעה משומשים, בסמנטיקה רווית תיאורים והשערות אשר תרמה להעצמת הדרמטיזציה. כך למשל נכנסה כתבת חדשות הערוץ המסחרי בקפריסין למלון שבו האונס התקיים לכאורה, ביקשה לשחזר את המיקום המדויק של חדר המלון והסבירה כי מדובר בחדר מרוחק. והוסיפה: "גם אם היו צעקות ומכות לא היו יכולים לשמוע".⁹ בכך הוטמעה בתודעה הציבורית סצנה דרמטית, קשה ורווית אלימות בנוגע למקרה האונס הקבוצתי ו"אלקטרון האשמה" נע לכיוון הנערים שהוצגו באופן אקטיבי ואלים. אך האלקטרון דינמי, ובדוגמה הבאה נראה שהדרמטיזציה מתעצמת תוך כדי הנעת "אלקטרון האשמה" הרחק מהצעירים, כאשר הכתב של הערוץ המסחרי ניצב באולם בית משפט ריק, ובאמצעות שיח רווי תיאורים, טון דיבור נמוך, ותנועות ידיים המצביעות על דבריו, במהלך המדמה דמיון מודרך, ניסה להחיות את הסצנה שהתקיימה בבית המשפט בעניינם של הצעירים תוך שהוא שחזר תמונה ויזואלית והסביר היכן כל אחד ישב וכיצד התנהג תוך מתן דגש על הקושי שלהם: "כאן באולם הזה, אולם מספר 1, התקיים הדיון בדלתיים סגורות, פה עמדו השבעה כשלאראשם כיפה, ופה ישבו בני המשפחה. ראינו איך ההורים של החשודים בוכים ומתחבקים עם הילדים שלהם"¹⁰.

עורך הדין של הנערים הופיע בכתבות תדיר ודיבר בגנות גרסתה של המתלוננת בשומרו על אינטונציה לוחמנית: "אני רואה לא סדקים בחומר החקירה אני רואה בורות [...] הגרסה של המתלוננת מתחילה להתפורר ולהתמוסס"¹¹, "אני שואל את עצמי שאלה פשוטה: כמה ד.נ.א היא יכלה להכיל באותו יום? עם כמה גברים היא קיימה יחסי מין באותו יום?"¹². הבחירה להציג את הטיעונים הספציפיים הללו של עורך הדין, הרחיקה את "אלקטרון האשמה" מהנערים והטילה ספק באמינותה של הצעירה, תוך כדי חיזוק מיתוס שקשר בין פעילותה המינית לאשמתה באירועי האלימות המינית. המיתוס

שהאישה היא הפתיינית במשוואה של יחסי מין נראה תקף גם באונס קבוצתי, כאשר מתייחסים לדימוי "הגרוע" של הבריטיות בערוץ הציבורי.¹³ כן הוצג ריאיון שנערך עם אחד האבות שטען כי הכול נעשה בהסכמה והצביע על אי אמינותה ורצונה בכסף: "היא מושכת נערים בשביל לקבל כסף, אז היא הייתה איתם שישה ימים בהסכמה".¹⁴ "אלקטרון האשמה" נע בסיקור זה בין התוקפים לכאורה ובין הנתקפת. כאשר הם הוצגו כאשמים ולכן כאקטיביים, אלימים, חסרי חמלה ואכזריים; כאשר הם הוצגו כקורבנות הם פאסיביים, ילדים, קטינים ואפילו תמימים שנקלעו לסיטואציה שקרית שהיא פרי דמיונה של המותקפת. אפשר לראות זאת בסיקור התקשורת, בתנועות מתמדת בין הקטבים על פני הרצף האליפטי של ההאשמה, כאשר "אלקטרון האשמה" נמצא בצידה של הנתקפת רוב סיקור הפרשה.

מסלול החוק מול הנורמה

אנו מסמנים את גרעין האטום במודל M.S.M כ"אונס קבוצתי הוא בבחינת טאבו חברתי". עם זאת בתקופת סיקור הפרשה התקשתה התקשורת להציע תבנית אחידה או נקודת מבט עקיבה לגבי נורמות וחוק בהקשר לאירוע. במהלך הסיקור נראה שה"אלקטרון" נע מהחוק הברור לנורמות חברתיות. הדיווח התקשורתי נע סביב חדרי החקירה, בית המעצר וההתפתחויות בחקירה והפך לסיפור מתח. הכתבת בערוץ המסחרי תיארה לצופים את החדר המרוחק שבו התרחש האירוע ובנתה סצנה של אירוע דרמטי,¹⁵ צילום בקלוז אפ של המיטות, הסדינים ואמצעי המניעה. היא הציגה פרשנות מפורטת לתהליך איסוף הדנ"א מהזירה. חיפוש התוקפים הגדיל את הסצנה המדומינת של מאבק שומרי החוק. הדרמה נוצרה באמצעות תיאור הסיטואציה כשדה קרב בין הנערים לתיירת, כאשר שני הערוצים הציגו זאת כקרב גרסאות,¹⁶ "בין התיירת לקטינים".¹⁷ ההמחשה ושחזור רגעים דרמטיים ספציפיים לא הסתיימו בזירת המעשה אלא עברו לבית המשפט, מה שהעניק חשיבות ובמה נוספת להיכרות קרובה עם החשודים ומשפחותיהם, תוך כדי התייחסות לנאשמים כילדים ולאופי העבודה של משטרת קפריסין: "הילדים יצאו ואמרו לנו איך המשטרה כאן חוקרת באופן איטי ביותר".¹⁸

כתבת אחרת התייחסה בעיקר לעובדה שהצעירים צילמו והפיצו את הסרטונים ברבים. בישראל קיים חוק הגנת הפרטיות שאחד מסעיפיו אוסר על הפצת סרטונים בעלי אופי מיני או מבייש, אך חוק זה אינו קיים בקפריסין. הכתבת העדיפה להציג את הסרטונים כמעשה לא מוסרי (על פי החוק הקפריסאי) ולא כמעשה של עבירה פלילית (על פי החוק הישראלי).¹⁹ מסלול התנועה של הדיווח בתקשורת נע בין התנהלות חוקית של מערכת האכיפה למערכת הנורמות החברתיות ופרשנותן לפרשה. אפשר היה לראות שהסיקור נמצא קרוב לגרעין הערכי שבו אונס קבוצתי הוא בבחינה פגיעה בטאבו חברתי: "אונס כזה, אונס קבוצתי, זה חריג בקפריסין בכל קנה מידה אני ממש יכול לספר לך שגם הקהילה פה הישראלית כולם בהלם".²⁰

המעבר מהעיסוק בחוק הקפריסאי, המשטרה המקומית ותנאי המעצר להתייחסות לנורמות החברתיות שעולות מן האירוע היה איטי, ובא לידי ביטוי במלואו רק עם שחרור הנערים. אפשר לראות זאת בשיח בין שני עיתונאים בערוץ הציבורי שדנו בנושא האשמה, האחריות והתייחסו לנורמות החברתיות כיום:

לא רלוונטי בכלל שהיא רקדנית במועדון בכלל, לא רלוונטי.

זה רע מאוד, זה נשמע גרוע מאוד, אז מה אם היא רקדנית במועדון [...] הוא סיפר את הסיפור איך הם הכירו, תשמע זה אבא דואג כשהילד שלך עצור במדינה זרה [...] קודם כל אני לא דן אף אחד, אתה יכול להגיד היא פגשה אותו במועדון, להגיד רקדנית במועדון זה כאילו חצי היתר לאנוס אותה. לא מקובל [...] אני מאמין בחיה ותן לחיות, אני ליברל, כל עוד זה בהסכמה תעשה מה שאתה רוצה, אבל אני חושב שזו אחריות הורית [...]

היום מה יעשה הילד ולא יחטא? [...] אבל אלה ילדים למען השם, אתה מערבב את זה עם אלקוהול [...] וכל אחד רוצה להוכיח [...] ואני רוצה אותה ואותה ואותה אתה מייצר מצב מאוד מאוד לא בריא [...] זה חינוך מהבית.²¹

ההיבט המשפטי של הפרשה הזמין ראיונות עם משפטנים. באופן טבעי נתנה התקשורת כמה נרחבת לעורכי הדין של הנערים שהציגו בראיונות טלוויזיוניים את הטענות להגנת הנערים ואת התנהלות המשטרה המקומית. מצד אחד הכתבים דיווחו על עבודתה היסודית של המשטרה כדי להגיע לחקר האמת, ומצד שני הם הציגו טענות שהשמיע עורך דינם של החשודים על התנהגות חריגה של המשטרה, כי אצל חלק מהקטינים נמצאו חבלות קשות על גופם. בעוד על טאבו חברתי אין שאלה לדיון, עצם הצגת טענות כאלו לכאן ולכאן הרחיקה את התקשורת מקבלת הטאבו ככזה שאין עליו עוררין. התקשורת לא נקטה, אם כן, עמדה אחידה בסיקור הפרשה. מצד אחד היא התייחסה למשמעויות המעשה מבחינת החוק ואכיפתו, ומצד שני טשטשה את הגבולות המפרידים בין חוק למוסר ונורמות חברתיות, ואת הגבולות שבין אלימות מינית ליחסי מין הדדיים, ובכך ערערה את התפיסה הערכית שאונס קבוצתי הוא בבחינת טאבו. אם כך, השאלה בעקבות אופן סיקור הפרשה היא אם התרחש אונס קבוצתי או מין קבוצתי. התשובה לשאלה זו קובעת את המיקום של ה"אלקטרון" שנע בין עבירה על חוק ובין נורמות מוסריות שניתנות לפרשנויות חברתיות שונות.

מסלול סמנטי של מיצוב

סמנטיקה מתייחסת לחקר המשמעות הניתנת למילים ולביטויים שבאמצעותה אפשר לפרש את השיח. הסמנטיקה היא דרך שבה מוסר המסר מעביר את הערכתו (linguistic evaluation) על האירוע דרך בחירת האמצעים הלשוניים שבהם הוא מספר את הסיפור (קופפרברג, 2016). השימוש שנעשה בשפה, במשלב הלשוני ובביטוי הלשון מאפשרים לתקשורת לסווג את האירוע ולמצב אותו לפי תפיסת עולמה. כך למשל "פשע חמור"

נתפס אחרת בקרב הצופים מאשר "הסתככות של קטינים". שני ביטויים אלה יוצרים פרשנות שונה אצל הצופים.

בחירת המילים מסמנת את מקומו של "האלקטרון הסמנטי" בכל אחת מהכתבות. בתחילת הפרשה הדגישו מהדורות החדשות של שני הערוצים את היותם "נערים" שגדלו במשפחות נורמטיביות, המיועדים להתגייס לצבא הגנה לישראל "ליחידות מובחרות" או במילים אחרות "מלח הארץ" (Levin & Barak-Brandes, 2014). הסיקור בשני הערוצים מיצב את קבוצת הנערים באופן הזה בדיווח המילולי ובהקשר הוויזואלי. מלבד הסמנטיקה בנוגע למיצוב החברתי של החשודים, התייחסו למשמעות היותם בני נוער בגיל ההתבגרות, גיל שלו מיוחסים מאפיינים של הרפתקנות, התנסויות ולקייח סיכונים. מחקרים חדשים בפסיכולוגיה חברתית מראים שהמדיה יוצרת אשכולות שונים של ייצוגים סטראוטיפיים של בני נוער בהתאם למעמדם החברתי. בחלק מהאשכולות מיוצגים בני הנוער באמצעות דימוי חיובי ובחלקם באמצעות דימוי שלילי (Lepianka, 2015).

המדיה והתרבות הפופולרית מבנים דימוי של בני הנוער כצעירים ורעננים ומצד שני כחברה היפר-צרכנית המונעת מיצרים ומדגישה את משבר גיל ההתבגרות. הנוער מוצג במונחים של FUN כחסר דאגות שבורח ממחויבות למסיבות, לצריכת אופנה ולפרסום. ייצוגים אלה מבליטים את חוסר האחריות של המתבגרים שעלולים להפוך לסכנה לחברה (Mazzarella, 2003).

סיקור הפרשה בערוץ הציבורי²² החל בכתבת רקע ארוכה שמסגרה את האירוע כחלק מרצף של התרחשויות שכיחות באותם אתרי תיירות. "לא פעם הראשונה שאירוע בעל אופי מיני מתרחש בעיירת הנופש הזו". האזכור הציג את המקרה של 12 הצעירים כשלב בשרשרת התנהגויות לא מוסריות של צעירים ישראלים, שקבע במידה רבה את ההבניה התקשורתית של חומרת האירוע. התנהלותם השלילית של בני הנוער הוסברה כמאפיין של גיל הנעורים. רוב הצילומים היו צילומי אקסטרים לונג שוט (Extreme Long Shot), שצולמו על פי כללי הצילום ואסתטיקה של עולם הפרסום, אשר מדגישים את הפן המשוחרר והלא מחייב באותם מקומות בילוי שבהם הודגשה המיניות המתפרצת של הצעירים. מיניות זו באה לידי ביטוי בצעירות מתהלכות בבגד ים ביקיני וחוטני, רוקדות ונהנות. צילומי הבריכות בהילוך איטי הדגישו את הדרמה שמאחורי אותה מסיבה מתמשכת באתרי הנופש בקפריסין. ברקע שמעו את קריינותה של הכתבת אשר ריאיינה עדים שמציינים שמדובר ב"חבר'ה טובים", "ילדים", "ששכבו עם הנערה בהסכמה ובאהבה". היה דיסוננס בסיקור בין הקריינות שמשרתת רשמיות וממלכתיות יחסית ותחושה של שייכות של הצעירים למדינת ישראל ובין התמונות ברקע שהציגו את הצעירים כפרועים וחסרי מעצורים.

יומיים לאחר פרסום האירוע השתנה הסיקור באופן ניכר. הוא התרחק מהקוטב שהציג את החשודים כ"ילדים של כולנו" ונע למיצובם בקבוצת "האחרים". זה קרה כתוצאה

ממצאים חדשים שהתחילו להתפרסם ואילצו את מערכות החדשות להשתמש במסגרות פרשנות אחרות. הצעירים החשודים היו למי שביצעו מעשה "אונס קבוצתי מזעזע".²³ בשתי המהדורות סוקר האירוע בידי כתבים פליליים ששלחה המערכת לקפריסין. בערוץ המסחרי הודגש בעיקר קרב הגרסאות בין הצעירים ובין המתלוננת. מסגור זה בא לידי ביטוי גם בכיתוב בכותרת התחתונה: "האונס בקפריסין – קרב הגרסאות".²⁴ הדיווח של הערוץ הציג את גרסת הנערים בפי עורך דינם כשברקע אפשר היה לראות תמונות של הצעירים מובאים למעצר כאשר ראשם מכוסה לאחר שעבר טשטוש. תמונה זו יצרה הקשר אסוציאטיבי עם עולם הפשע ודפוסי סיקורו. דבריו של הכתב שתמלל את הגרסאות הצביעו על שינוי באופי הסיקור באומרו: "ואותו חשוד מרכזי נזכיר דני בן 17 הוא לא ממצמץ פעמיים והוא מגיב ואומר זה לא נכון".²⁵ הדגשת הביטוי "לא למצמץ פעמיים" והאופן שבו זה נאמר, רמזו על חוסר אמינות של החשוד.

בערוץ הציבורי היה מעבר מדיווח ממלכתי לדיווח שנוקט עמדה מוסרית ושיפוטית בשאלת התנהגותם של הנערים. הכיתוב היה חד משמעי: "גרסת המתלוננת מפורטת וכוללת תיאורים של אונס ברוטלי ואלים". מילים אלה חזרו גם בדיווח של כתב שהסביר כי מדובר ב"עדות מפורטת קשה מאוד לקריאה".²⁶ תמונות האילוסטרציה לא השאירו מקום לספק: קלוז אפ (close up) על המזרנים ואי סדר קיצוני בחדר שבו התרחש האירוע במלון. זאת ועוד, הכתבה כללה עדות של אחת מאימהות הצעירים שמדברת במבטא זר, פרט שהדגיש את זרותה ואת חוסר שייכותה, ובאופן טבעי גם של בנה, לישראל. גם הדיווח על שחרורם של הצעירים הישראלים ממעצרם וחזרתם לישראל המשיך והדגיש את הקו שהחל להתגבש במהלך הסיקור: ממיצוב הפרשה בקוטב ה"מחבק" את הנערים נע הסיקור אל הקוטב המנוגד שיצר "הזרה" שלהם והפך אותם ל"אחרים" ולא שייכים.²⁷

כאמור, הסמנטיקה לא כללה רק את התחום המילולי אלא התייחסה למבע הטלוויזיוני כמכלול שלם המורכב מאמצעים ויזואליים, פסקול, עריכה ובחירת מיקום לצילום. רגע החזרה של הנערים לישראל לאחר המעצר בקפריסין היה הרגע שבו הודגשה משמעות הסמנטיקה של הטקסט הוויזואלי. בשתי המהדורות הראו את הצעירים עם בני משפחתם בעת שהם חוגגים את השחרור. אף שפניהם היו מטושטשות אפשר היה להבחין בכך שחלק מהנערים והוריהם חובשים כיפות גדולות, פרט שמזוהה עם עולם הפשע כאשר הדיווח התקשורתי על חשודים ואסירים מראה אותם חובשים כיפה בעת שהם מובאים לדיון בבית המשפט או משוחררים ממעצר. צילומי החשודים והוריהם בנמל התעופה שבהם הם נראים רוקדים, שרים וחוגגים את שחרורם ממעצרם הממושך, שיר בעל הקשר דתי מובהק. בסמנטיקה של מיצוב זה נרקמת זהות ברורה של הקבוצה עם עולם הדת, "בורא העולם שבשמיים הראה את זה לכולם",²⁸ ענה אחד ההורים לכתב. דיווח דומה שודר במהדורה של הערוץ המסחרי באותו יום: צילומים שהראו את הצעירים ובני המשפחה רוקדים מחוץ לבית המעצר. בהמשך, צילומים מרחוק (Long Shot) עקבו

אחריהם לחניה. אחד הנערים או אחד מבני משפחתו פתח משקה מוגז שהתיז על שאר הצעירים וגם על המצלמה, כמו בחגיגה. הכתב ניסה לראיין את החשוד המרכזי ושאל: "מה הלקח שלכם מהפרשה?" הצעיר ענה: "להחתיים בחורות על חוזה לפני שעושים דברים". מגישת המהדורה הוסיפה פרשנות: "האירוע הזה אף שהסתיים בהיפוך התיק מעלה כמה סימני שאלה על התנהלות בעייתית של הנערים באיי נאפה"²⁹. בסוף המהדורה חזרו לכתבת ששאלה את הנערים בשדה התעופה אם למדו לקח מהמקרה, התשובה הייתה ברורה ובוטה: "מה שחשוב שהאמת יצאה לאור, ואין על מה להתחרט!!!"³⁰.

סיקור התקשורת את בני הנוער המעורבים עבר שינויים משמעותיים עם התפתחות הפרשה. בדומה לשני המסלולים הקודמים גם מסלול הסמנטיקה נע בין שני קטבים: הקוטב שמציב את החשודים כ"חלק מאיתנו" והקוטב שעשה הזרה ומיצב את החשודים כאחרים. במסלול הסמנטי הדגש אינו על האמירה הישירה אלא על השימוש בשפה ובקודים הוויזואליים כדי לתת הערכה ופרשנות לאירוע.

דיון

המחקר בחן את הסיקור התקשורתי שקיבלה פרשת החשד לאונס קבוצתי בקפריסין באמצעות מודל ה-M.S.M המציג דיווח חדשותי כדינמי ומשתנה. המודל מאפשר לאתר בכל זמן את מיקום המסגור הספציפי בכל כתבה, "האלקטרון", במסלולים השונים. באופן כזה נותן הניתוח התקשורתי ביטוי למורכבות ולדינמיות של הסיקור. כאשר מוקד הדיווח והעמדה כלפי האירוע משתנים, מתקבל סיקור שאינו אחיד בהצגת הנורמות והערכים. היעדר הקוהרנטיות בעמדת התקשורת כלפי האירוע בולטת בתנועת "האלקטרון" בכל אחת משלוש הקטגוריות שנבחנו במחקר (אשמה, חוק ונורמה וסמנטיקה של מיצוב). באמצעות מודל M.S.M מתקבלת תמונה רחבה של סיקור אירוע כמכלול המאגד בתוכו "אייטמים" חדשותיים מגוונים מבחינת יוצר התוכן, המגיש, מועד השידור וכלי התקשורת. במחקר נבחן רצף של 14 ימים שבהם נמצאו שינויים משמעותיים בנקודת המבט התקשורתית שהוצגה במדיה. אבשלום גנוסר וצבי רייך (Ginosar & Reich, 2020) מתארים סוגים שונים של עיתונאים לפי מידת מעורבותם בסיפור: המשקיף המתעד, העיתונאי שמעניק פרשנות, העיתונאי התחקירן, העיתונאי שמסקר מנקודת מבטו האישית והפעיל החברתי המייצג אג'נדה. במקרה הבוחן הנוכחי כל הכתבות סוקרו דרך "העיתונאי המתעד" ו"העיתונאי המעניק פרשנות". נקודת המבט שבה הוצג הסיקור התקשורתי השתנתה בהתאם לכתב, לעורך, למגיש ולכלי התקשורת שבו שודרה הכתבה. כל עיתונאי מייצר דיווחים חדשותיים המעוגנים במקום, בזמן, במערכת מסוימת ובתרבות (וולפספלד, 2012). מאחורי כל אדם או כלי שמפיק טקסט תקשורתי עומדות הנחות, תפיסות, אידיאולוגיות ואינטרסים המשפיעים על התוצר התקשורתי במודע ושלא במודע. בשונה מהעיתונאי ה"אובססיבי" (Ginosar & Reich, 2020), המקדם אג'נדה חברתית ופוליטית כמו במאבק על מפגע אקולוגי (Corrigall-Brown)

אחת ולכן תמונת המציאות תלויה בנקודת השקפתו של יוצר המסר (רועה, 1994). לעיתונאים עצמם יש קשת דעות ועמדות שכאות לידי ביטוי במיוחד כאשר מושא הכתבה שנוי במחלוקת ציבורית. במקרה שתואר היינו מצפים שהטאבו החברתי החזק על אונס קבוצתי יביא למסגור האירוע באמצעות קול אחיד של התקשורת כמו שעושה העיתונאי ה"אובססיבי" (Ginosar & Reich, 2020). המחקר מצביע על כך שהתנועה של המסגור התקשורתי ביחס לאירוע מתנהלת אומנם סביב הטאבו, אבל היא נעה בין קטבים שונים ובכך מתבטל בעצם הקול האחד הברור והעקיב של המסר שהיא מעבירה. ממצאי המחקר מציגים שלוש נקודות מבט שבאמצעותן אפשר לראות את התנועה הדינמית במודל M.S.M: (1) נקודת המבט התקשורתית; (2) הייצוג שניתן לאירוע (אונס או מין קבוצתי); (3) קירבה לדמויות המרכזיות באירוע.

נקודת המבט התקשורתית

התקשורת מציגה לכאורה חזות מאוזנת של שני הצדדים המעורבים בסכסוך. למעשה היא מונעת מכוחות הגמוניים ובוחרת להציג את נקודת המבט שלהם (דור, 2001; וולפספלד, 2012). התקשורת אמורה לשמור על הנורמות החברתיות אך בפועל היא מונעת משיקולי רייטינג. היא בוחרת את האופן שבו מוצגים מושאי הסיקור וההתייחסות אליהם (וינר ושוורץ-אלטשולר, 2020; כנורי, 2008). שיקולי הרייטינג משפיעים גם על אופן הסיקור של אירועים אלימים בצורה דרמטית וברטוריקה טעונה שפונה אל הרגש (Richardson & Fullerton, 2016). הצלחתה של קבוצה להשיג סיקור תקשורתי אוהד קשורה ביכולתה "להביא את הסחורה" לתקשורת ולהשפיע עליה להבליט בסדר היום התקשורתי את מאבקה (וולפספלד, 2012; Ben-Asher & Ben-Atar, 2016). במקרה זה אפשר לראות כיצד במהלך סיקור ההתפתחויות ניתנו פרשנויות שונות לאירוע תוך כדי מתן דגש על קודים ויזואליים ומילוליים אשר סיפקו מנה גרושה של דרמטיזציה וסנסציה, מוטיבים אשר מאפיינים סיקור תקשורתי של עבירות מין (להב, 2008; ; 2000, 2015; Cuklanz, Franiuk, Seefelt & Vandello, 2008; Hinds & Fileborn, 2019; Sacks, Ackerman & Shlosberg 2018). גם במחקר זה נמצא כי קולה של הנפגעת לא נשמע אלא אם הוא סיפק מעין הצצה לפרטים אינטימיים אשר מעודדים את "הצהוב" שבסיקור ומובילים לרייטינג גבוה יותר (Hinds & Fileborn, 2019; Sela-Shayovitz, 2015). לא נמצאו הבדלים משמעותיים באופן הסיקור בין הערוץ הציבורי לערוץ המסחרי, וייתכן שהדבר נובע מהלחץ של שיקולי הרייטינג שמופעלים גם על הערוץ הציבורי.

הייצוג שניתן לאירוע: אונס קבוצתי או מין קבוצתי

התקשורת ממלאת תפקיד משמעותי באופן הסיקור של אונס קבוצתי, בהנצחת הדיכוי המגדרי, הגזע והמעמדות יותר מאשר בתיאור אונס יחיד (Pennington & Birthisel).

2016). ניכר שהשיח התקשורתי בהקשר לאונס קבוצתי מנציח אי שוויון מגדרי וחברתי על ידי דחיקתם לשוליים (marginalizing) והאשמת הקורבן (Sela-Shayovitz, 2015; McMillan, 2013), כאשר הסיקור התקשורתי בוחר לאמץ מיתוסים ישנים כדרכי פרשנות לאירועי אונס, הוא לוקח חלק בטקס העונש וההשפלה של נערות ונשים צעירות הנתפסות כמפרות את הנורמות המגדריות המסורתיות. בכך משמשת התקשורת כמנגנון חברתי המאיים עליהן ומנכיח את הפחד מאונס, כדרך להגביל ולרסן את התנהגותן חברתית (Pennington & Birthisel, 2016). נראה שהסיקור התקשורתי של פרשת איה נאפה כפי שנבדק במחקר הנוכחי מספק תמונת מציאות מעוותת לגבי מותר ואסור ביחסי מין בין גברים לנשים ומציע נקודות מבט משתנות בכל הנוגע לעבירות מין נגד נשים בדגש על אונס קבוצתי. ההתייחסות המשתנה של התקשורת לפשעי אלימות מינית באה לידי ביטוי בשיום (naming) לא נכון של המאורע, משקפת תפיסות אמביוולנטיות עמוקות ברמה התרבותית כלפי השאלה מהו אונס (Gavey, 2019) ואף מקטינות את האלימות שבפשע זה (Bavelas & Coates, 2016). ברגע שאירוע חמור כאונס קבוצתי זוכה לתיאורים שונים דוגמת "הסתבכות", "יחסי מין לא בהסכמה" או "מין קבוצתי", יש בכך העברת מסר שמקשה על הבחנה בין אלימות מינית ליחסי מין.

אף על פי שאונס קבוצתי אינו מאורע יוצא דופן אלא חלק מתופעה חברתית של אלימות כנגד נשים (Sela-Shayovitz, 2015; Pennington & Birthisel, 2016), איגודי הסיוע לנפגעות עבירות מין טוענים כי למרות העלייה בהיקף הדיווח בתקשורת על עבירות מין עדיין קיים פער בין האירועים בפועל ובין אלה המקבלים חשיפה תקשורתית (איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי עבירה מינית, 2019). בעוד התקשורת מעלה את מקרי האונס בכלל והאונס הקבוצתי בפרט לסדר היום, הסיקור משמש כחבר פיות בכך שהוא מפיץ ומשמר מיתוסים קיימים אשר פוגעים במאבק באלימות כלפי נשים בכלל ובתפיסת הציבור את מקומן של נשים בחברה (למיש, 2007). העובדה שהתקשורת נעה כל העת בין פרשנות האירוע כאונס קבוצתי ובין פרשנות כהפקרות מינית הביאה לקו לא אחיד של הייצוג שניתן לאירוע. כאשר הכתבה נעה לכיוון האונס הקבוצתי הוצגו תמונות של חדר בית המלון שבו לכאורה התרחש האונס וזכו לפרשנות מלודרמטית תוך כדי שימוש בתצלומי תקריב (close up) של אמצעי המניעה (קונדומים משומשים זרוקים על הרצפה) ומזרנים רבים מסודרים על הרצפה. הקודים הוויזואליים הללו יחד עם רטוריקה קונפליקטואלית מספקים פרשנות של ריבוי תוקפים. השימוש החוזר של כלי התקשורת בעדויות שונות שמצביעות על היכרות קודמת של הצעירה עם חלק מתוקפיה היה אחד הגורמים שהשפיעו על סיווג המותקפת כאשמה בעבירה שבוצעה בה, כפי שצוין במחקרים קודמים (להב, 2008; נבו, 2003; Benedict, 1992). הצגת ההיכרות המוקדמת של חלק מהנערים הישראלים עם הנערה הבריטית מדגישה את הפן ההולל והמופקר שבמין קבוצתי, אך לא שבירה של טאבו חברתי. כך פשע של אונס קבוצתי אינו ממוסגר כאלימות מינית אלא כהפקרות מינית של הנערים ו/או של הצעירה.

השיח התקשורתי בטלוויזיה הישראלית הציג את בני הנוער כנהנתנים באתרי נופש בחו"ל, תוך מתן דגש על חזות של מיניות משוחררת או "סדרום ועמורה". חלק בלתי נפרד מאשמתה של הנערה היה בהימצאותה במקום כזה ובהתנהגותה המינית. כל אלה יחד מרמזים לכאורה על אשמתה ומציעים תבנית פרשנית שבה "אלקטרון האשמה" נמצא בקרבת הצעירה. מעצם התנהגותה, מאי שמירתה על קודים מוסריים מגדריים, היא "הביאה את זה על עצמה". עובדה זו עולה בקנה אחד עם מחקרים אחרים (אלון-תירוש וברגר, 2019), המעידים שהתקשורת נוטה למסגר את קורבנות התקיפה מינית בהטלת ספק בגרסותיהן ובאמינותן, ואף ברמיזה על עבר מיני עשיר אשר מעיד על חוסר תמימות. זאת ועוד, הידיעה התקשורתית שהתיירת הבריטית עובדת כחשפנית באי, אף שאינה רלוונטית לעבירת האונס, פורסמה שוב ושוב והיו והתייחסויות שונות ובעצם הציעה תבנית פרשנית של פרופיל הנתקפת כלא אמינה, לא תמימה ושיש להטיל ספק בגרסתה בדבר האונס (שם).

אפשר לומר אפוא שדרכי הסיקור התקשורתי של פרשת החשד לאונס קבוצתי בקפריסין חשפו טכניקה ישנה של האשמת הקורבן: הטלת ספק באמינותה, העצמת הקושי של משפחות הנערים בארץ ודחיקת דמותה של הנתקפת לשולי הסיקור התקשורתי. כל אלה מציגים כיצד "אלקטרון האשמה" נמצא ברובו של הסיקור בקרבתה של הנתקפת. עצם ריחוקו של "אלקטרון האשמה" מקבוצת הנערים ופרשנות הסיטואציה כהפקרות מינית ולא כאקט של אונס, מסייע למתוח את גבולות הנורמה המוסרית של אונס קבוצתי, ולפרשו גם כמין קבוצתי. כלי התקשורת אינם יכולים להתנער מאי הצבת גרסתה של הצעירה במרכז השיח באמתלה של שמירה על פרטיות, משום שיש דרכים אחרות, פרט להצבתה אל מול מצלמה, כדי לקבל תמונת מציאות של נרטיב האונס. לשם כך אפשר היה להיעזר במומחיות בתחום האלימות נגד נשים כדי לכל הפחות להבהיר מהי התנהגות מינית פוגענית (Cuklanz, 2015). בכל סיקור הפרשה לא הובאו פרשנויות של נשים (כגון ארגוני נשים, עובדות סוציאליות או משפטניות העוסקות בזכויות נשים) שיכולות היו לשפוך אור על תופעת האלימות נגד נשים בכלל ועל מקרה זה בפרט.

נראה אם כן, שאף על פי שפרשת איה נאפה התרחשה כשנתיים לאחר פרוץ קמפיין מי טו (MeToo) לתודעה הציבורית הגלובלית, אשר הנכיח את תופעת האלימות נגד נשים כתופעה חברתית, כשלו אמצעי התקשורת במסגור הפרשה כחלק מתופעה רחבה של אלימות נגד נשים. הם בחרו להציגו כאירוע יחיד "שלא נראה כדוגמתו בקפריסין". ממצא זה עולה בקנה אחד עם מחקרים קנוניים בתחום שנעשו עוד בשנות התשעים (Benedict, 1992; Meyers, 1997). נראה שלא רק שהסיקור התקשורתי במקרה איה נאפה לא נמנע מלשנות הרגלי סיקור ישנים, אלא הוא אף הגדיל לעשות ודחק את קיומה של הנפגעת אל מחוץ לגבולות השיח התקשורתי בישראל. הסיקור התקשורתי התמקד בנערים כקבוצה, בקשיים הרגשיים שעוברים עליהם ועל משפחותיהם, ובנאומי התוכחה של עורכי דינם, ועדכן בהתפתחויות תוך כדי מתן דגש על השפעת ההליכים

על מצבם של החשודים. סיקור אינטנסיבי זה נמשך עד שהנערים הגיעו לארץ. מסלול החוק והנורמה נע בין התייחסות לערכים ליברליים לערכים שמרניים (Cuklanz, 2015). הניתוח בעזרת מודל M.S.M נותן ביטוי לאי-עקיבות במסגור הפרשה ולכך שלאמיתו של דבר התקשורת לא גיבשה עמדה חד משמעית של הוקעת פגיעות מיניות. אף שהתקשורת מקבלת את הגרעין הקבוע שאונס קבוצתי הוא טאבו, עדיין אין היא מגלה עקיבות ביחס למשמעויות הנגזרות מאותו טאבו ולכך שאין מקום לפרשנות והגמשה, ובוודאי שלא לסלחנות.

קירבה ושייכות לדמויות המרכזיות באירוע

ההתייחסות לנערים הישראלים בתקשורת המקומית הושפעה מלכתחילה מתחושת הקירבה והשתייכותם הלאומית כנגד "זרותה" של הנערה הבריטית. לתפיסה זו הייתה נוכחות בכל אחת משלוש התמות שנבדקו במחקר. העובדה שמדובר בקבוצה של נערים ישראלים שנמצאו מחוץ לגבולות המדינה ותקפו על פי החשד צעירה שאינה ישראלית, הפכה את האירוע ל"פרשה" וקיבלה מקום מרכזי בסדר היום התקשורתי. הגרסה שלהם זכתה לבלוטות בעוד הגרסה שלה למה שאירע נדחקה לשוליים עד כדי התעלמות מקיומה. הפעמים הספורות שבהן צוטטו דבריה היו כאשר המידע שמסרה היה בבחינת עדות אישית המעשירה את הסיקור התקשורתי בתיאורים גרפיים על גבול הפורנוגרפיים, שנתפס כמגביר את האפקט הסנסציוני שבאירוע התקשורתי (להב, 2008). בעוד אחד מכללי האתיקה של התקשורת הוא איזון בסיקור החדשותי בין הגרסאות של שני הצדדים באירוע "הגרסה שלו אל מול הגרסה שלה" (אלון-תירוש וברגר, 2019; דיין-גבאי, 2020), התמקדות השיח התקשורתי בקשיים שחשו מבצעי התקיפה (הנערים הישראלים) ולא בקורבן (הנערה הבריטית) סייעה ביצירת מצג הפוך שבו התוקף הפך לקורבן (דיין-גבאי, 2020). ג'וליה אוזגרי (Osgerby 2004, 2020) טוענת שהתקשורת היא מוסד שמפרש ומייצר קודים טקסטואליים שבאמצעותם אפשר להבין את המציאות. הייצוג של המתבגרים הופך למעין אינטרפרטציה של תרבות ועולם הנעורים. כך נוצרים דימויים בעלי משמעויות חברתיות על גיל ההתבגרות והמתבגרים. בהתבוננות במסלול הסמנטיקה של המיצוב אנחנו מוצאים ש"האלקטרון הסמנטי" נע בין מיצוב הנערים כ"ילדים של כולנו" ובין מיצובם כקבוצת "האחר". השפה הנבחרת היא ביטוי לכוונות של מעביר המסר, לצרכן (Renkema, 2004). המסגור הראשוני של החשודים כ"הילדים שלנו", מראה כי התקשורת מיצבה את עצמה בקוטב שתמך בנערים והאשימה את הנערה הבריטית. הביקורת בסיקור התקשורתי על התנהגות הנערים נשמעה רק כאשר הנערים נחתו בארץ והתקבלו בחגיגות בשדה התעופה. התנהגותם המוחצנת של "הגיבורים השבים הביתה" יצרה הזרה בינם ובין התקשורת אשר החלה לסמן אותם ואת התנהגותם כ"לא מוסרית", כנוער שלא זכה לחינוך ראוי, וכך חזר "אלקטרון האשמה" לנערים. מחקרים קודמים (למשל Sela-Shayovitz, 2015) הראו כי במקרים של אנסים בעלי

רקע סוציו-אקונומי בינוני ומעלה, למשל ”בנים מבתי טובים”, התקשורת מדגישה את המוניטין שלהם ומקום רב יותר ניתן לדברי הסנגור שלהם. בתרחיש השכיח והדומיננטי הם אף מוצגים כ”ילדים תמימים” (ולא כבני נוער) תחת השפעת אלכוהול. מתיו ג'ונס, פנלה סטרקי וג'ורדי הורם (Jones, Starky & Orme, 2003, pp. 55-56) טענו שהייצוגים התרבותיים הדומיננטיים נוטים למסגר את הצעירים כ”פחות רציונליים”, כ”עבריינים” “בצרה”, ב”סיכון”. השפה משמשת כאמצעי ייצוג והבניה מרכזי שמשמש לביטוי אידיאולוגיות תרבותיות ומוסדיות. לכן יש למילים הנבחרות כוח לעצב את הסיפור העיתונאי לקהל (רועה, 1994). אופי הסיקור התקשורתי ממסגר את האירוע ומעניק לו משמעות. המסגור מסייע לקהל לעצב דעה על ההתרחשות (Gamson, 1996). אחד הממצאים המרכזיים במחקר מראה את המעברים הסמנטיים בסיקור התקשורתי שמעצב את סדר היום התקשורתי ובעקבותיו את סדר היום הציבורי ותפיסות חברתיות לגבי אירועים מסוג זה.

סיכום

מקרה הבוחן שהוצג במאמר מדגים את יתרונו של מודל M.S.M. כאשר מדובר בסיקור של אירוע מורכב ובו מספר רב של כתבות עיתונאיות ונקודות מבט שמשתנות בהתאם לאילוצים מערכתיים, פרשנות אישית, שינויים בשיח הציבורי, זמינות של מקורות מידע ונסיבות פוליטיות. אפשר ליישם מודל זה גם בסיקור אירועים מורכבים אחרים כמו אירועים פוליטיים, חברתיים או מצבי חירום. יתרונו של המודל בעובדה שאפשר לנתח סיקור בודד ולראות את מיקומו היחסי לצד הגרעין הערכי המוסכם (למשל דמוקרטיה, שוויון בין המינים, זכויות אדם, התמודדות עם מגיפה עולמית או חשיבות חיי האדם). באמצעות המודל חוקרים יכולים למפות סיקור עיתונאי המוצג בתקשורת בהקשר לאותו אירוע מנקודות מבט שונות תוך כדי הבנה שהסיקור הכולל נמצא בתנועה בהקשר לעמדות המוצגות כלפיו בתקשורת. ביסודו של דבר מאפשר מודל זה להציב ערכי ליבה של החברה שאליה וממנה משרדים אמצעי התקשורת, ולבחון אם וכיצד הם מממשים את הערכים שאנו מצפים מהם לטפח בדיווחי החדשות. מחקרים מסוג זה עשויים לחזק את המופקדים על יצירת המסרים התקשורתיים לטפח אתוס המתבסס על חיזוק ושמירת הערכים שנמצאים בליבה של חברה שוויונית (פויירשטיין, 2016).

מגבלות המחקר וכיווני מחקר עתידיים

מודל M.S.M. נבחן במחקר זה רק על ערוצי הטלוויזיה ולא על כלי תקשורת אחרים (עיתון, רדיו, אינטרנט). בחינת המודל גם בכלי תקשורת אחרים יכולה לתת לו תוקף ולהרחיב ולחזק את ממצאי המחקר שהתבססו במקרה הנוכחי רק על הטלוויזיה. במחקר זה זוהו במודל M.S.M. שלושה מסלולי תנועה ספציפיים במקרה הבוחן שהוצג. ייתכן שבבחינת מקרים אחרים יימצאו מסלולים נוספים שאפשר יהיה להוסיפם

למודל כמו לדוגמה מסלול של בולטות והדרה תקשורתית, לוקלי מול גלובלי, שסעים בחברה הישראלית, פטריארכליות מול ליברליות ושוויון, וכדומה. נוסף על כך מחקר המשך יכול לבחון את ההבדלים בין כלי תקשורת המשדרים אירוע מורכב ממדינות שונות (במקרה הנוכחי בין ישראל, בריטניה וקפריסין). אפשר גם לערוך השוואה בין דיווחים תקשורתיים על פרשיות שונות העוסקות בנושא דומה בהקשרים שונים (לדוגמה להשוות בין פרשת איה נאפה בקיץ 2019 לפרשת האונס הקבוצתי באילת בקיץ 2020). חשיבות המחקר הנוכחי אינה רק בתחום התקשורת אלא גם בשדה החברתי. סיקור אירוע הקשור בטאבו חברתי משמש כקרקע לדיון בגבולות המוסר ואמצעי לשמירת הסטטוס קוו ולאכיפת נורמות חברתיות וערכים מקובלים. במקרים אלה עשוי הסיקור התקשורתי לעורר דיון ציבורי בשאלת האחריות לבעיות הנדונות, ויכול להביא לשינוי במדיניות הציבורית.

הערות

- 1 להרחבה אפשר לצפות בסרטם של אורלי וילנאי וגיא מרוז, **איה נאפה – הצד שלה**, סרטם של אורלי וגיא (2020.4.22), <https://13tv.co.il/item/documentary/orli-and-guy/season-01/episodes/o68uz-2015569/>
- 2 L. Loannidou & I. Magra, "British Woman Who Accused Israelis of Rape in Cyprus Is Spared Prison", *The New York Times*, 7.1.2020, retrieved from: <https://www.nytimes.com/2020/01/07/world/europe/cyprus-uk-rape.html>
- 3 **חדשות כאן**, 17.7.2019. <https://www.kan.org.il/item/?itemid=55611> (8:42-11:50).
- 4 **חדשות ערוץ 12**, 17.7.2019. [https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-7435ec84b510c61026.htm?sCh=ee06c1307\(9:22-16:35\)0733210&pId=18https59923711](https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-7435ec84b510c61026.htm?sCh=ee06c1307(9:22-16:35)0733210&pId=18https59923711)
- 5 **חדשות כאן**, 18.7.2019. <https://www.kan.org.il/program/?catid=1072> (2:27-7:15).
- 6 **חדשות ערוץ 12**, 17.7.2019. [https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-7435ec84b510c61026.htm?sCh=ee06c1307\(9:22-16:35\)0733210&pId=18https59923711](https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-7435ec84b510c61026.htm?sCh=ee06c1307(9:22-16:35)0733210&pId=18https59923711)
- 7 **חדשות ערוץ 12**, 17.7.2019. [https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-7435ec84b510c61026.htm?sCh=ee06c1307\(9:22-16:35\)0733210&pId=18https59923711](https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-7435ec84b510c61026.htm?sCh=ee06c1307(9:22-16:35)0733210&pId=18https59923711)
- 8 **חדשות ערוץ 12**, 17.7.2019. [https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-b4285278c660c61027.htm?sCh=ee06c1307\(17:41-24:46\)733210&pId=1859923711](https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-b4285278c660c61027.htm?sCh=ee06c1307(17:41-24:46)733210&pId=1859923711)
- 9 **חדשות ערוץ 12**, 18.7.2019. [https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-b4285278c660c61027.htm?sCh=ee06c1307-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD\(17:41-24:46\)0733210&pId=1859923711](https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-b4285278c660c61027.htm?sCh=ee06c1307-ed9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD(17:41-24:46)0733210&pId=1859923711)
- 10 **חדשות ערוץ 12**, 26.7.2019. <https://www.youtube.com/watch?v=jmXwlUrjO1w> (44:34-56:49).
- 11 **חדשות ערוץ 12**, 26 ביולי, 2019. [https://www.mako.co.il/news-channel2/Friday-Newscast-q3_2019/Article-1a7fb25742f2c61027.htm\(07:08-11:27\)](https://www.mako.co.il/news-channel2/Friday-Newscast-q3_2019/Article-1a7fb25742f2c61027.htm(07:08-11:27))

- 12 https://www.youtube.com/watch?v=jmXwlUrjO1w&ab_channel=%D7%9B%D7%90%D7%9F%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA-%D7%AA%D7%90%D7%92%D7%99%D7%93%D7%94%D7%A9%D7%99%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99, 26.7.2019, **חדשות כאן**, (8:20-13:29)
- 13 https://www.youtube.com/watch?v=CWozQ_0OpSU, 20.7.2019, **חדשות כאן**, (14:41-18:27)
- 14 <https://www.kan.org.il/item/?itemid=55823>, 21.7.2019, **חדשות כאן**, (22:12-24:35)
- 15 <https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ede9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-b4285278c660c61027.htm?sCh=ee06c13070>, 18.7.2019, **חדשות ערוץ 12**, (17:41-24:46) 733210&pId=1859923711
- 16 https://www.mako.co.il/news-channel2/Weekend-Newscast-q3_2019/Article-b8fade169901c61027.htm?sCh=4fe06603e7478110&pId=25483675, 20.7.2019, **חדשות ערוץ 12**, (8:48-13:38)
- 17 https://www.youtube.com/watch?v=CWozQ_0OpSU&ab_channel=%D7%9B%D7%90%D7%9F%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA-%D7%AA%D7%90%D7%92%D7%99%D7%93%D7%94%D7%A9%D7%99%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99, 20.7.2019, **חדשות כאן**, (14:41-18:27)
- 18 https://www.mako.co.il/news-channel2/Friday-Newscast-q3_2019/Article-1a7fb25742f2c61027.htm, 26.7.2019, **חדשות ערוץ 12**, (7:08-11:27)
- 19 <https://www.youtube.com/watch?v=pQ2ffPy0ZS8>, 22.7.2019, **חדשות כאן**, 11 (18:01-19:47)
- 20 <https://www.kan.org.il/item/?itemid=55611>, 17.7.2019, **חדשות כאן**, (8:42-11:50)
- 21 https://www.youtube.com/watch?v=jmXwlUrjO1w&ab_cha_nnel=%D7%9B%D7%90%D7%9F%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA-%D7%AA%D7%90%D7%92%D7%99%D7%93%D7%94%D7%A9%D7%99%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99, 26.7.2019, **השבוע עם ירון דקל**, **כאן** (52:50-56:48)
- 22 <https://www.kan.org.il/item/?itemid=55611>, 17.7.2019, **חדשות כאן**, (8:42-11:50)
- 23 <https://www.youtube.com/watch?v=aKkgObX3Zd4>, 19.7.2019, **חדשות כאן**, **אולפן שישי**, (4:35-10:14)
- 24 <https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/ulpan-shishi-5956bb0b5d408610/c9fd3861073cb610/VOD-107488f7b7b0c61027.htm>, 19.7.2019, **חדשות כאן**, **שישי**, **ערוץ 12**, (38:04-41:15)
- 25 <https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/ulpan-shishi-5956bb0b5d408610/c9fd3861073cb610/VOD-107488f7b7b0c61027.htm>, 19.7.2019, **חדשות כאן**, **שישי**, **ערוץ 12**, (38:04-41:15)
- 26 <https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/ulpan-shishi-5956bb0b5d408610/c9fd3861073cb610/VOD-107488f7b7b0c61027.htm>, 19.7.2019, **חדשות כאן**, **שישי**, **ערוץ 12**, (38:04-41:15)
- 27 https://www.youtube.com/watch?v=aKkgObX3Zd4&ab_cha_nnel=%D7%9B%D7%90%D7%9F%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA-%D7%AA%D7%90%D7%92%D7%99%D7%93%D7%94%D7%A9%D7%99%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99, 19.7.2019, **השבוע עם ירון דקל**, **כאן** (4:35-10:14)
- 28 <https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ede9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-3aef905f6e93c61026.htm?sCh=ee06c13070>, 28.7.2019, **חדשות ערוץ 12**, (1:52-9:50) 33210&pId=1859923711
- 29 <https://www.kan.org.il/item/?itemid=56226>, 28.7.2019, **חדשות כאן**, (7:29-13:54)
- 30 <https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-ede9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-3aef905f6e93c61026.htm?sCh=ee06c13070>, 28.7.2019, **חדשות ערוץ 12**, (1:52-9:50) 33210&pId=1859923711

https://www.mako.co.il/mako-vod-channel2-news/main-newscast-.28.7.2019, חדשות ערוץ 12, 30
ede9ba450e408610/ac4c268abdeab610/VOD-3aef905f6e93c61026.htm?sCh=ee06c130707
(1:52-9:50) 33210&pId=1859923711

מקורות

איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי עבירה מינית (2019). "נתונים על פגיעה מינית בישראל 2018", בתוך: דוח שנתי 2019: כן בבית ספרנו – חינוך לקידום מיניות הרדית ומניעת פגיעה מינית. <https://www.1202.org.il/centers-union/publications/reports/635-2019-annual-report-hebrew>
אלון-תירוש, מ' וא' ברגר (2019). "מי ניצל מינית את מי? מסגורן של הנערות בסיקור העיתונאי של פרשת הזמר המפורסם והקטינות", מגדר: כתב עת אקדמי למגדר ופמיניזם, 6, <https://www.migdarjournal.com/blank-6>
דור, ד' (2001). עיתונות תחת השפעה, תל אביב: כבל.
דיין-גבאי, א' (2020). "איזה מין נשיא": פרשת משה קצב כנקודת מפנה בשיח התקשורת על עבירות מין בישראל", מסגרות מדיה, 19, עמ' 43-70.
וולפספלד, ג' (2012). תקשורת פוליטית: חמישה דברים שחייבים לדעת, בית ספר סמי עופר לתקשורת, המרכז הבינתחומי הרצליה ועם עובד, תל אביב.
וינר, א' ות' שורוץ-אלטשולר (2020). ריכוזיות בשוק התוכן העיתונאי-חדשותי (מחקר מדיניות), 138, ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה. נדלה מתוך <https://www.idi.org.il/media/14030/concentration-of-ownership-in-the-news-content-market.pdf>
כנורי, ב' (2008). "הערכת איכות בתכנים טלוויזיוניים", עבודת דוקטור, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן. להב, ה' (2006). "שקופות: פטריארכיה ועריכה בטקסט עיתונאי – מקרה מבחן של סיקור אונס בעיתונות בישראל", עבודת דוקטור, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב.
להב, ה' (2008). "מקרה מזועזע: סיקור תקשורת של תקיפות מיניות בישראל", איגרתא, 10, עמ' 7-43. <https://www.tau.ac.il/institutes/herzog/igarta10.pdf>
למיש, ד' (2007). "הפוליטיקה של הדרת מיעוט בתקשורת: דימויי נשים וסיקור האלימות נגדן", בתוך: ד' כספי (עורך), תקשורת ופוליטיקה בישראל (עמ' 185-207). ירושלים/תל אביב: מכון ון ליר/הוצאת הקיבוץ המאוחד.
מור, א' (2009). "ממדי החשיפה לאלימות מינית בקרב נשים בישראל ומאפייניה: הערכה ראשונית", סוגיות חברתיות בישראל, 7, עמ' 46-65.
נבו, ג' (2003). "היכרות קודמת והתנגדות כמרכיבים בהאשמת קורבן אונס: מודלים פונקציונליים ופסיכופיזיים", עבודת מוסמך, אוניברסיטת בר-אילן.
נייגר, מ' (2008). "מודל לפרשנות טקסטים במדיה", בתוך: מ' נייגר, מ' בלונדהיים ות' ליבס (עורכים), סיפור כסיקור: מבטים על שיח התקשורת בישראל, ירושלים: מכון סמארט, האוניברסיטה העברית. פורשטיין, מ' (2016). מדברים אקטואליה: אוריינות תקשורת. תל אביב: מכון מופ"ת.
קופכברג, ע' (2016). לגעת בשמיים: חקר טקסט ושיח המשלב שפה פיגורטיבית. תל אביב: מכון מופ"ת.
קורן, א' (2019). "דיווח על פשיעה בעיתונות היומית בישראל", קשר, 52, עמ' 111-123.
רועה, י' (1994). אחרת על תקשורת. תל אביב: רכס.

Baaz, M. & M. Stern (2009). "Why do Soldiers Rape? Masculinity, Violence and Sexuality in the Armed Forces in the Congo (DCR)", *International Studies Quarterly*, 53 (2), pp. 495-518.
Bavelas, J. & L. Coates (2016). "Is it Sex or Assault? Erotic versus Violent Language in Sexual Assault Trial Judgments", *Journal of Social Distress and Homelessness*, 10, pp. 29-40.
Ben-Asher S. & E. Ben-Atar (2016). "The Attitude of the Local Press to Marginal Groups: Between Solidarity and Alienation", *Israel Affairs*, 22(2), (pp. 528-548), DOI:

- 10.1080/13537121.2016.1140344.
- Ben-Asher, S., W. Wagner & E. Orr (2006). "Thinking Groups: A Rhetorical Enactment of Collective Identity in Three Israeli Kibbutzim", *Asian Journal of Social Psychology*, 9(2), pp. 112-122.
- Benedict, H. (1992). *Virgin or Vamp: How the Press Covers Sex Crimes*, New York: Oxford University Press
- Black, M.C., K.C. Basile, M.J. Breiding, S.G. Smith, M.L. Walters, M.T Merrick, [...] & M.R. Stevens, (2011). "The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey: Summary Report 2010. *National Center for Injury Prevention and Control Centers for Disease Control and Prevention Atlanta, Georgia*. Retrieved from https://www.cdc.gov/ViolencePrevention/pdf/NISVS_Report2010-a.pdf
- Brownmiller, S. (1975). *Against our Will: Men, Women and Rape*, New York: Simon and Schuster.
- Corbin, J.M. & A. Strauss (1990). "Ground Theory Research: Procedures, Canons, and Evaluative Criteria", *Qualitative Sociology*, 13(1), pp. 3-21.
- Corrigall-Brown, C. & R. Wilkes (2012). "Picturing Protest: The Visual Framing of Collective Action by First Nations in Canada", *American Behavioral Scientist*, 56(2), pp. 223-243.
- Cuklanz, L.M. (2000). *Rape on Prime Time*, Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Cuklanz, L.M. (2015). "Mainstream Coverage Trials as News Events", in: idem (ed.), *Rape on Trial: How the Mass Media Construct Legal Reform and Social Change* (pp. 48-84), Philadelphia: University of Pennsylvania Press. DOI: <https://doi.org/10.9783/9780812203998>
- Denzin, N.K. & Y.S. Lincoln (2008). *Strategies of Qualitative Inquiry*, vol. 2, Thousand Oaks, CA: Sage
- Franiuk, R., J. Seefelt & J. Vandello (2008). "Prevalence of Rape Myths in Headlines and their Effects on Attitudes toward Rape", *Sex Roles*, 58, pp. 790-801.
- Franklin, K. (2004). "Enacting Masculinity: Antigay Violence and Group Rape as Participatory Theater", *Sexuality Research and Social Policy*, 2, pp. 25-40.
- Gamson, W. (1996). "Media Discourse as Framing Resource", in: A.N. Crigler (ed.), *The Psychology of Political Communication* (pp. 111-132). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Gavey, N. (2019). "The Persistence of Masculine Point of View in Public Narratives about Rape", in: U. Andersson, M. Edgren, L. Karlsson & G. Nilsson (eds.), *Rape Narratives in Motion* (pp. 247-255). London and New York: Palgrave Macmillan, retrieved from: <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-030-13852-3>
- Ginosar, A. & Z. Reich (2020). "Obsessive-Activist Journalists: A New Model of Journalism?", *Journalism Practice* (pp. 1-21), DOI: 10.1080/17512786.2020.1816488
- Hindes, S. & B. Fileborn (2019). "'Girl Power Gone Wrong', #MeToo, Aziz Ansari, and Media Reporting of (Grey Area) Sexual Violence", *Feminist Media Studies*, 19, DOI:10.1080/14680777.2019.1606843.
- Jones, M., F. Starkey & J. Orme (2003). "Framing Youth: Reviewing Locally Commissioned Research on Young People, Drug Use and Drug Education", in: *Researching Youth* (pp. 55-65). London: Palgrave Macmillan.
- Lepianka, D. (2015). "The Representation of Youth in the Dutch News Media", *Young*, 23(4), pp. 277-292.
- Levin, D. & S. Barak-Brandes (2014). "Belonging to Neo-tribes or Just Glocal Youth Talk: Jewish Israeli Adolescent Girls Representing themselves Facebook", *Northern Lights*, 12, pp. 69-85.

- Mayseless, O. & G. Salomon (2003). "Dialectic Contradictions in the Experience of Israeli Jewish adolescents", in: F. Pajares & T. Urda (eds.), *International Perspectives on Adolescence* (pp. 149-171). Greenwich, CT: Information
- Mazzarella, Sharon R. (2003). "Constructing Youth: Media, Youth, and the Politics of Representation", in: A. Valdivia (ed.), *A Companion to Media Studies* (pp. 227-246), New Jersey: Wiley-Blackwell.
- McMillan, L. (2013). "Sexual Victimization: Disclosure, Responses and Impact", in: L. McMillan & N. Lombard (eds.), *Current Theory and Practice in Domestic Abuse, Sexual Violence and Exploitation* (pp. 71-86). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Meyers, M. (1997). *News Coverage of Violence against Women: Engendering Blame*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Osgerby, B. (2004). *Youth Media*, London and New York: Routledge.
- Osgerby, B. (2020). *Youth Culture and the Media: Global Perspectives*, London and New York: Routledge.
- Pain, R. (2015). "Intimate War", *Political Geography*, 44, pp. 64-73.
- Pennington, R. & J. Birthisel (2016). "When New Media Make News: Framing Technology and Sexual Assault in the Steubenville Rape Case", *New Media and Society*, 18(11), pp. 2435-2451. <https://doi.org/10.1177/1461444815612407>
- Porter, L. & A. Laurence (2006). "Examining Group Rape: A Descriptive Analysis of Offender and Victim Behavior", *European Journal of Criminology*, 3, pp. 357-381.
- Renkema, J (2004). *Introduction to Discourse Studies*, Amsterdam and Philadelphia: University of Tilburg, John Benjamins B.V.
- Rentschler, C.A. (2014). "Rape Culture and the Feminist Politics of Social Media", *Girlhood Studies*, 7(1), pp. 65-82.
- Richardson, C. & R.S. Fullerton (2016). *Covering Canadian Crime: What Journalists Should Know and the Public Should Question*, Toronto: University of Toronto Press, Scholarly Publishing Division.
- Sacks, M., A.R. Ackerman & A. Shlosberg (2018). "Rape Myths in the Media: A Content Analysis of Local Newspaper Reporting in the United States", *Deviant Behavior*, 39(9), pp. 1237-1246.
- Sela-Shayovitz, R. (2015). "'They Are All Good Boys': The Role of the Israeli Media in the Social Construction of Gang Rape", *Feminist Studies*, 15(3), pp. 411-428.
- Shulman, S., S.J. Blatt & S. Walsh (2006). "The Extended Journey and Transition to Adulthood: The Case of Israeli Backpackers", *Journal of Youth Studies*, 9(2), pp. 231-246.
- Simons, M. & J. Morgan (2018). "Changing Media Coverage of Violence against Women: Changing Sourcing Practices?", *Journalism Studies*, 19(8), pp. 1202-1217.
- World Health Organization (2013). "Global and Regional Estimates of Violence against Women", *Department of Reproductive Health and Research, London School of Hygiene and Tropical Medicine, South African Medical Research Council*. <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241564625/en/>